

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

ЛИТЕРАТУРА

1. Арцишевський Р. А. Світоглядна освіта в умовах переходу до інформаційного суспільства / Р. А. Арцишевський // Педагогічна і психологічна наука України: зб. наук. праць до 15-річчя АПН України у 5 томах. Т. 2: Дидактика, методика, інформаційні технології. – К.: Пед. думка, 2007. – 368 с.
2. Гегель Г. Ф. Науки логіки. В 3-х т. / Г. Ф. Гегель. – М.: Мысль, 1972. – Т. 2. – 248 с.
3. Клепко С. Інтеграція і поліформізм знання у вищій освіті / С. Клепко // Філософія освіти. Фундаментальні проблеми філософії освіти. – 2006. - № 3 (5). – С. 22–33.
4. Мартынова Р. Ю. Виды интегрированных процессов обучения профессиональной деятельности студентов неязыковых вузов / Р. Ю. Мартынова // Науковий вісник ПНПУ імені К. Д. Ушинського: зб. наук. праць. – Одеса, 2010. – № 9–10. – С. 80–88.
5. Мартынова Р. Ю. Диалектические предпосылки педагогической интеграции / Р. Ю. Мартынова // Наукові записки Тернопільського національного університету імені В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2013. - № 2. – С. 45-51.
6. Мартынова Р. Ю. Лингводидактическая характеристика интегрированного обучения иностранному языку старшеклассников / Р. Ю. Мартынова / Наука і освіта. – 2008. – № 3-4. – С. 111-128.

REFERENCES

1. Artsyshevs'kyu R. A. Svitohlyadna osvita v umovakh perekhodu do informatsiynoho suspil'stva [Worldview education in transition to information society]. Pedagogichna i psykholohichna nauka Ukrainy. Zb. nauk. prats' do 15-richchya APN Ukrainy u 5 tomakh. T. 2: Dydaktyka, metodyka, informatsiyni tekhnolohiyi, Kyiv, Pedagogichna dumka Publ., 2007, 368 p.
2. Hehel' H. F. Nauky lohyky. [Science of Logic]. Moscow, Mysl' Publ., 1972., Vol. 2, 248 p.
3. Klepko S. Intehratsiya i poliformizm znannya u vyshchiy osviti [Integration and polymorphism of knowledge in higher education]. Filosofiya osvity. Fundamental'ni problemy filosofiyyi osvity, 2006, vol. 3 (5), pp. 22–33.
4. Martynova R. Yu. Vidy integrirovannykh protsessov obucheniya professional'noy deyatel'nosti studentov neyazykovykh vuzov [Types of integrated teaching processes of professional activity of students of non-linguistic higher educational establishments]. Naukovyy visnyk PNPU imeni K. D. Ushyns'koho: zb. nauk. prats', Odesa, 2010, vol. 9 – 10, pp. 80–88.
5. Martynova R. Yu. Dialekticheskie predposylki pedagogicheskoy integratsii [Dialectal grounds of educational integration]. Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho universytetu imeni V. Hnatyuka. Seriya: Pedagogika, 2013, Vol. 2, pp. 45-51.
6. Martynova R. Yu. Lingvodidakticheskaya kharakteristika integrirovannogo obucheniya inostrannomu yazyku starsheklassnikov [Linguistic and didactic characteristics of integrated foreign language teaching of high school students]. Nauka i osvita, 2008, Vol. 3-4, pp. 111-128.

УДК 371.13:504 (008)

НАТАЛІЯ МИКИТЕНКО

natusiamykyt@gmail.com

доктор педагогічних наук, професор,

Львівський національний університет імені Івана Франка

ВОЛОДИМИР СУЛИМ

natusiamykyt@gmail.com

кандидат філологічних наук, доцент,

Львівський національний університет імені Івана Франка

**КОНЦЕПЦІЯ ПОЕТАПНОГО РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
НЕФІЛОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

Обґрунтовано концепцію поетапного формування іношомовної комунікативної компетентності (ІКК) майбутніх фахівців нефілологічного профілю у вищих навчальних закладах

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

(ВНЗ). Визначено сутність поняття «іншомовна комунікативна компетентність майбутніх фахівців нефілологічного профілю». Встановлено, що теоретико-методологічну основу вказаної концепції становлять: теорії освіти і навчання, методологічні, дидактичні і методичні принципи та підходи; психологічні теорії навчання і розвитку особистості; психолінгвістичні теорії навчання мов; соціолінгвістичні учення про вживання мов; лінгвістичні теорії та підходи; філософські теорії розвитку, взаємозв'язку і взаємозалежності явищ об'єктивної дійсності. Основними підходами, на яких базується концепція, визначено компетентнісний, комунікативний, диференційний з орієнтацією на визначені Радою Європи рівні володіння іноземною мовою. Концепцію поетапного формування ІКК майбутніх фахівців нефілологічного профілю спроектовано на процес іншомовної підготовки студентів в українських ВНЗ.

Ключові слова: *іншомовна комунікативна компетентність, майбутні фахівці нефілологічного профілю, концепція поетапного формування іншомовної комунікативної компетентності, підходи, принципи.*

НАТАЛЬЯ МИКИТЕНКО

natusiamykyt@gmail.com

доктор педагогических наук, профессор,

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

ВЛАДИМИР СУЛИМ

natusiamykyt@gmail.com

кандидат филологических наук, доцент,

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

КОНЦЕПЦИЯ ПОЭТАПНОГО РАЗВИТИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БУДУЩИХ СПЕЦІАЛІСТОВ НЕФІЛОЛОГІЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ В ВУЗАХ

Обоснована концепция поэтапного формирования иноязычной коммуникативной компетентности будущих специалистов нефилологического профиля в вузах. Определена сущность понятия «иноязычная коммуникативная компетентность будущих специалистов нефилологического профиля». Установлено, что теоретико-методологическую основу этой концепции составляют: теории образования и обучения, методологические, дидактические и методические принципы и подходы; психологические теории обучения и развития личности; психолингвистических теории обучения языкам; социолингвистические учения об употреблении языков; лингвистические теории и подходы; философские теории развития, взаимосвязи и взаимозависимости явлений объективной действительности. Основными подходами, на которых базируется концепция, определены компетентностный, коммуникативный и дифференциальный, с ориентацией на определенные Советом Европы уровни владения иностранным языком. Концепция поэтапного формирования иноязычной коммуникативной компетентности будущих специалистов нефилологического профиля спроектирована на процесс иноязычной подготовки студентов в украинских вузах.

Ключевые слова: *иноязычная коммуникативная компетентность, будущие специалисты нефилологического профиля, концепция поэтапного формирования иноязычной коммуникативной компетентности, подходы, принципы.*

NATALIA MYKYTENKO

natusiamykyt@gmail.com

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

Ivan Franko National University of Lviv

**THE CONCEPT OF STAGED BUILDING FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE
COMPETENCE OF PROSPECTIVE SPECIALISTS OF NON-PHILOLOGICAL
SPECIALIZATION IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS**

The article deals with the validation of the concept of staged building of a foreign language communicative competence in prospective specialists of non-philological specialization in higher educational institutions. The concept "a foreign language communicative competence in prospective specialists of non-philological specialization" has been defined. It has been established that the methodological-theoretical basis of the concept of staged building of a foreign language communicative competence in prospective specialists of non-philological specialization is framed by the theories of education and learning, methodological, approaches and principles of didactics and methodology; psychological theories of learning and development of individuality; psycholinguistic theories of language teaching; sociolinguistic studies of language usage, linguistic approaches and theories; philosophical theories of development, interrelation and interdependence of phenomena of reality. The main approaches, that enable the concept of staged building of a foreign language communicative competence in prospective specialists of non-philological specialization, are competence-based, communicative, differential ones with orientation to the levels of knowledge of foreign languages established by Council of Europe. The concept of staged building of a foreign language communicative competence in prospective specialists of non-philological specialization is projected on the process of foreign language teaching in higher educational institutions of Ukraine.

Keywords: *foreign language communicative competence, prospective specialists of non-philological specialization, concept of staged building of a foreign language communicative competence, approaches, principles.*

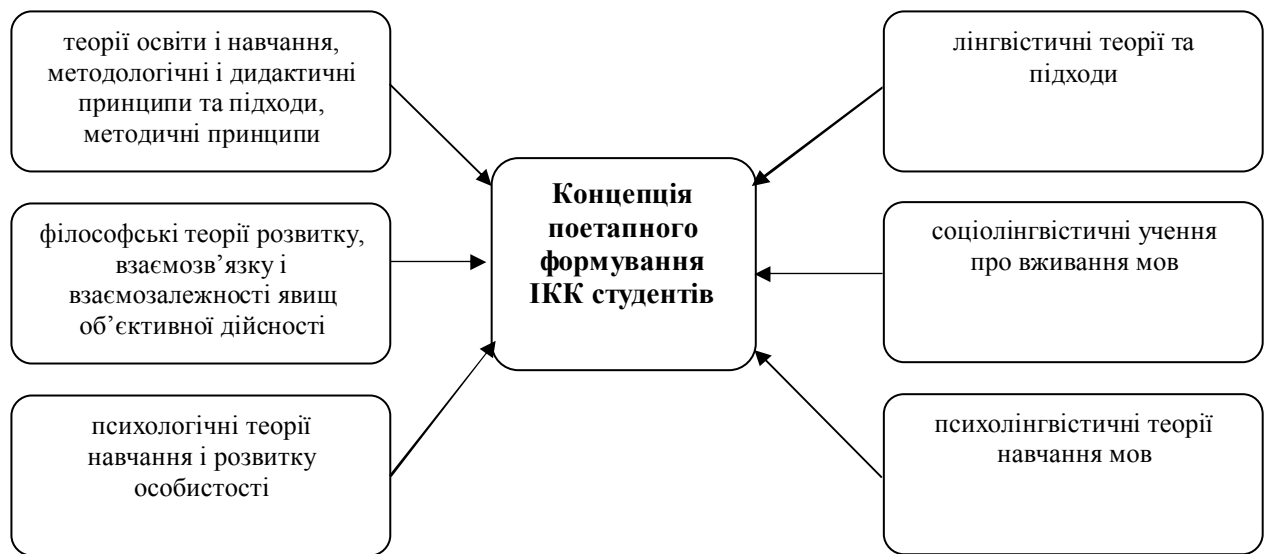
Дослідження теоретико-концептуальних аспектів формування ІКК майбутніх фахівців нефілологічного профілю у ВНЗ сприятиме відображенню засад комплексу педагогічних, філософських, психологічних, психолінгвістичних, лінгвістичних, соціолінгвістичних теорій, а також ефективних дидактичних і методичних принципів і підходів до процесу іншомовної підготовки студентів, вирішенню важливих проблем у сфері вищої освіти.

Окремі аспекти іншомовної підготовки майбутніх фахівців дослідили О. Бігич, Н. Бориско, А. Гоппер, Р. Гришкова, І. Задорожна, Д. Кембер, Р. Мартинова, Л. Морська, С. Ніколаєва, Дж. О'Нейл, О. Тарнопольський, К. Чік, А. Шукін та інші науковці. Засади компетентнісного підходу до підготовки фахівців обґрунтували О. Бобієнко, Дж. Грейбер, Г. Джонс, О. Овчарук, О. Пометун, Дж. Равен, Г. Терещук, А. Хуторської, Л. Черній, С. Шварц та ін. Феномен комунікативної компетентності вивчали Дж. Де Віто, М. Мак Логхлін, І. Мегалова, Д. Ричен, К. Роуз, Л. Салганік, Р. Сколон, Д. Хаймз та ін. Попри численні дослідження, питання обґрунтування ефективної концепції формування ІКК майбутніх фахівців у ВНЗ є відкритим.

Мета статті – на основі аналізу аспектів дослідження обґрунтувати концепцію поетапного розвитку ІКК майбутніх фахівців нефілологічного профілю у ВНЗ.

Зasadничими теоретико-методологічними основами концепції поетапного формування ІКК майбутніх фахівців нефілологічних спеціальностей є: 1) теорії освіти і навчання, методологічні, дидактичні і методичні принципи та підходи; 2) психологічні теорії навчання і розвитку особистості; 3) психолінгвістичні теорії навчання мов; 4) соціолінгвістичні учення про вживання мов; 5) лінгвістичні теорії і підходи; 6) філософські теорії розвитку, взаємозв'язку і взаємозалежності явищ об'єктивної дійсності. Можемо схематично представити засадничі основи концепції поетапного формування ІКК майбутніх фахівців нефілологічних спеціальностей так (рис. 1):

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Рис. 1. Теоретико-методологічні основи концепції поетапного формування ІКК майбутніх фахівців нефілологічних спеціальностей.

Відображення принципів системності, систематичності, наскрізності, поетапності, послідовності, відповідності, доповнюваності, симетрії і детермінізму в змісті й організаційних аспектах іншомовної підготовки майбутніх фахівців нефілологічного профілю у ВНЗ забезпечить ефективність формування у них ІКК.

Компетентнісний підхід лежить в основі теоретико-методологічних засад формування ІКК майбутніх фахівців у ВНЗ. Факторами, які зумовили застосування компетентнісного підходу у навчальному процесі, є: висування працедавцями особливих вимог до випускників ВНЗ; підвищення конкурентоспроможності випускників на сучасному ринку праці й забезпечення їх соціальної адаптації; створення єдиного європейського освітнього простору й умов для нострифікації дипломів і сертифікатів випускників вітчизняних ВНЗ.

Так, учасники проекту DeSeCo на основі нормативних документів Національного комітету з освіти Фінляндії вважають комунікативну компетентність однією з основних ключових компетентностей [8, с. 31]. Дж. Де Віто визначає комунікативну компетентність як знання правил і володіння навичками комунікації [7, с. 410]. ІКК включає компоненти таких загальних груп компетенцій, як лінгвістична, соціокультурна, міжкультурна, дискурсивна, прагматична. К. Роуз акцентує на важливості формування у студентів компонентів прагматичної компетенції, що є водночас складовими ІКК. Основну роль у цьому процесі науковець відводить підвищенню рівня самосвідомості і розвитку навчальних здібностей студентів. З цією метою він пропонує використати такі стратегії навчання, як перегляд автентичних фільмів, щоби привернути увагу майбутніх фахівців до форм мовленнєвих актів і соціолінгвістичних змінних, в умовах яких відбуваються мовленнєві дії [6, с. 133–134].

Р. Сколон акцентує увагу на вагомій ролі культурних цінностей і конструктивів у формування в студентів міжкультурної та соціолінгвістичної складових ІКК. Науковець вважає, що культурна ідентичність учасників комунікативних актів репрезентує ключовий аспект етикетних практик мовців. Дослідження вченого на матеріалі китайських, корейських, японських та американських шоу довели, що культурні коди та їх порушення присутні у різних проявах в засобах масової інформації. Ці порушення часто залишаються поза увагою носіїв мови. Проте їх відразу помічає уважний спостерігач, що не є носієм мови. Він очікуватиме дотримання «сценарію ритуалу». Науковець вказує, що викладачі іноземної мови повинні здійснювати контрастивний і компаративний аналіз культурних кодів, залучаючи до цього процесу й інформацію про іншу культуру [6, с. 134].

Загалом інваріантними компонентами ІКК є прагматичні виміри соціокультурного контексту, а саме: контекстуальне значення, пресуппозиція, однозначність тощо, а також

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

культурні конструкти дискурсу [6, с.131]. Опанування соціолінгвістичною компетентністю передбачає володіння фахівцями певними культурними моделями, що є втіленням лінгвістичних категорій.

Ми трактуємо ІКК майбутнього фахівця нефілологічного профілю як його здатність бути суб'єктом спілкування в іншомовному середовищі. Актуальний нині комунікативний підхід у вивченні іноземної мови передбачає оволодіння нею шляхом формування у студентів ІКК відповідно до основних положень теорії мовної діяльності. Відтак метою вивчення іноземної мови майбутніми фахівцями нефілологічного профілю має бути не накопичення теоретичних знань, а формування у них практичних навичок усного і писемного мовлення, слухання, розуміння і читання, вміння застосовувати ці навички на практиці.

Вагома роль в освіті європейських країн відводиться в наш час диференційному підходу. Основою його є диференціація тих, хто навчається, за критерієм успішності їх навчання [3].

А. Гоппер вважає, що основними чинниками диференційного підходу до навчання є те, що не всі студенти оволодівають новими знаннями, формують відповідні уміння, навички в однаковому темпі і з однаковою інтенсивністю, кожен студент є індивідуальністю і має власний темп навчання [9].

Концепція поетапного формування у студентів ІКК базується й на засадах «навчання, сконцентрованого на студентів». Термін «навчання, сконцентроване на студентів» широко вживається у зарубіжній літературі, присвяченій проблемам навчання і викладання [10]. Основними пріоритетами концепції такого навчання є активність студента, що базується на певному досвіді, а також формування у нього певних компетентностей замість накопичення теоретичних знань.

Близькими до теорії навчання, сконцентрованого на студентів, є діяльнісний, особистісно орієнтований та індивідуальний підходи [11; 12]. Комплексна концептуальна парадигма поетапного формування ІКК майбутніх фахівців нефілологічного профілю у ВНЗ зміщує акцент з процесу викладання на процес навчання, а відповідно – з особи викладача на особу студента, з діяльності викладача на діяльність студента.

Метою навчання є системотвірний чинник концепції навчання. Так, мета концепції поетапного формування ІКК майбутніх фахівців нефілологічного профілю – формування ІКК студентів на просунутому рівні (В2) – досягається завдяки реалізації компонентів змісту навчання через засвоєння мовного і мовленнєвого матеріалу в наступній послідовності: від розвитку лінгвістичних знань та елементарних мовленнєвих навичок до формування складних інтегрованих умінь, система яких є фундаментальною базою формування і розвитку ІКК у навчальних групах студентів з однаковим стартовим рівнем сформованості в них цієї компетентності. Отже, формування ІКК студентів залежить від їх здатності навчатися, здійснюється на основі знань з фонетики, лексикології, граматики, стилістики іноземної мови, фахово-предметних знань, мовленнєвих навичок, умінь та певного практичного комунікативного досвіду, відбувається в межах ситуативного контексту, який може бути відтворений в рівних академічних умовах навчання.

Основна організаційна форма навчання у процесі іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців у вітчизняних ВНЗ – це практичні заняття. Концепція поетапного формування ІКК майбутніх фахівців нефілологічного профілю передбачає проведення навчальних занять у гомогенних групах, сформованих за результатами розвитку ІКК студентів на початковому етапі навчання. Завдяки цьому в процесі групової навчальної діяльності виявляються переваги диференційного підходу до навчання майбутніх фахівців нефілологічного профілю іноземної мови. За навчальний рік рівень сформованості ІКК студентів повинен зрости на одну градацію. Так, якщо рівень сформованості ІКК студентів на момент їх вступу на навчання у ВНЗ був рубіжним (В1), то планується, що наприкінці першого року вивчення дисципліни «Іноземна мова» рівень сформованості ІКК студентів повинен зрости до просунутого (В2). Існує можливість переходу студентів на навчання до групи з іншим рівнем сформованості ІКК за умови надто швидкого чи сповільненого розвитку в них складових ІКК.

К. Чікпоруше питання, чи варто за умови реалізації диференційного підходу організувати групи за рівнями знань та умінь для вивчення студентами усіх навчальних дисциплін підготовки майбутніх фахівців, вагомим для формування їх професійної компетентності, чи, скажімо, для формування іншомовних комунікативних умінь достатньо організації навчання іноземної мови в групах за рівнями сформованості ІКК студентів. На

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

основі такого твердження можна розвинути думку, що, коли б у викладачів навчальних дисциплін фундаментального і фахово зорієнтованого циклів ІКК й іншомовна професійно-комунікативна компетентність були сформовані на високому рівні і викладання дисциплін здійснювалося іноземною мовою міжнародного спілкування – англійською, то навчальний процес був би значно ефективнішим, різноманітнішим, стимулюючим. Нині досвід навчання студентів повинен бути урізноманітненим, наполягає К. Чік, аргументуючи свою позицію, що студенти втрачають інтерес до навчання, якщо воно здійснюється згідно зі старими підходами [4].

Із 1970-х років Радою з культурного співробітництва при Раді Європи ведеться інтенсивна робота з розробки моделі ІКК й обґрунтування порогових рівнів володіння іноземною мовою. Праця завершилась ухвалою в 1996 р. документа під назвою «Сучасні мови: вивчення, викладання, оцінка. Загальноєвропейська компетенція володіння іноземною мовою». В ньому окреслені параметри і критерії оцінювання рівнів володіння іноземною мовою і комунікативна компетентність як ціль навчання, способи оцінювання володіння студентами ІКК за допомогою тестових технологій [1]. Фахівці Ради з питань співпраці в галузі культури, Комітету з освіти, Відділу сучасних мов Ради Європи, які уклали Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, запропонували шкалу рекомендованих рівнів володіння іноземною мовою. Укладачі вважають, що запропоновані ними 6 рівнів адекватно покривають європейський навчальний простір відповідно до цілей осіб, які вивчають мови [1, с. 22–23]:

- інтродуктивний рівень (англ. Breakthrough);
- середній рівень або «виживання» (англ. Waystage);
- рубіжний рівень (англ. Threshold);
- просунутий рівень або «незалежний користувач» (англ. Vantage);
- ефективна операційна компетенція або автономний рівень (англ. Effective Operational Proficiency);
- «глобальне володіння», «глобальна операційна компетенція» (англ. Mastery).

Визначення меж між окремими рівнями доволі суб'єктивне. Окремі рівні можна розбити на підрівні, які за своїми показниками не повинні виходити за межі показників рівнів. Здійснивши аналіз цих рівнів за висхідною (низхідною), можемо констатувати, що вони є інтерпретацією класичного поділу на базовий, проміжний чи середній та просунутий рівні володіння іноземною мовою.

Наступна схема, також запропонована Радою Європи, починається з початкового поділу на три головні рівні: А, В, С, де А – елементарний користувач, В – незалежний користувач, С – досвідчений користувач. Кожен з рівнів поділяється на два підрівні [1, с. 23] (рис. 2).

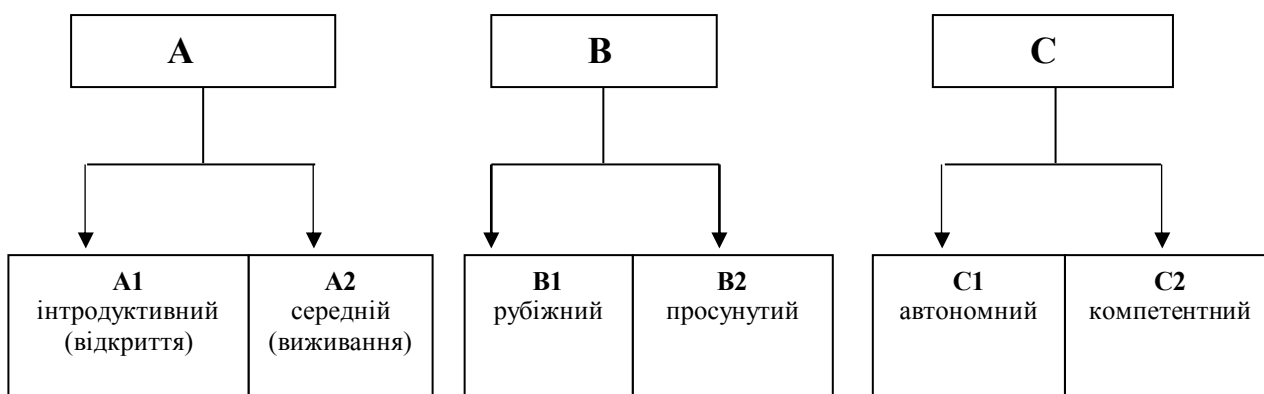

Рис. 2. Рекомендовані Радою Європи рівні володіння іноземною мовою.

Шкала рівнів володіння іноземною мовою стала популярною та утвердилася завдяки її універсальності й гнучкості, можливості застосування для всіх іноземних мов, спрямованості на практичне оволодіння ними, орієнтації на компетентнісний, комунікативний і диференційний підходи, відповідності віковим та особистісним інтересам тих, хто навчається.

Детально характеризує кожен з рівнів володіння студентами іноземною мовою система критеріїв знань, умінь і навичок. Розгляд організаційно-змістових особливостей іншомовної

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

підготовки майбутніх фахівців нефілологічного профілю виявив, що розробка на основі аналізу дескрипторів рівнів володіння іноземною мовою, запропонованих фахівцями Ради з питань співпраці в галузі культури, Комітету з освіти, Відділу сучасних мов Ради Європи [1, с. 24], стандартів якості навчання іноземних мов у системі вищої освіти, вимог галузевих стандартів, навчальних і робочих програм вивчення іноземних мов (англійської, німецької, французької) у вітчизняних ВНЗ, більш деталізованих критеріїв рівнів сформованості ІКК майбутніх фахівців нефілологічного профілю допоможе в розумінні багатьох процесів, оскільки у багатьох випадках комплекс знань, навичок і вмінь окремих студентів суттєво різняться між собою, як і мотивація студентів до навчання, емоційно-ціннісне ставлення до предмета діяльності і творчий підхід.

Механізм засвоєння навчального матеріалу базується на принципі недопущення прогалин у знаннях студентів завдяки систематичній активізації новоматеріалу у взаємозв'язках з раніше засвоєним і переходу до вивчення нового за умови засвоєння і закріплення попереднього [2].

Рівень сформованості ІКК студентів визначається за результатами поточного і підсумкового оцінювань. Поточне оцінювання рівня сформованості компонентів ІКК здійснюється шляхом проведення тестувань, написання і перевірки творчих письмових завдань, диктантів, перекладів, усного опитування, оцінювання презентацій, проектів, побудови інтелект-мап, участі студентів в обговореннях, дискусіях, дидактичних іграх, вирішенні проблемних ситуацій. Підсумкове оцінювання проводиться під час модульного контролю, диференційованого заліку та іспиту. Однією з форм підсумкового комплексного оцінювання рівня сформованості ІКК студентів є складання визнаного комплексного міжнародного іспиту з іноземної мови, що передбачає одержання студентом сертифікату про відповідний рівень володіння цією мовою.

Фактори впливу на ефективність реалізації у навчальному процесі концепції поетапного формування ІКК майбутніх фахівців нефілологічного профілю включають:

- поєднання підходів, прийомів, методів, стратегій, технік, найбільш результативних у роботі з студентами нефілологічних спеціальностей, традиційних й інноваційних методик навчання іноземних мов: перекладних, інтенсивних, індуктивних, діяльнісних, комунікативних;
- організацію комунікації у процесі навчання засобами іноземної мови у змодельованих комунікативних ситуаціях, що передбачає широке застосування у навчальному процесі таких активних та інтерактивних методів навчання, як рольові, ділові ігри, симуляції, метод проектів тощо, проведення експериментів і презентація результатів індивідуальних та групових досліджень і завдань;
- побудову змісту навчальної дисципліни «Іноземна мова» з урахуванням принципів наступності та послідовності у викладі мовного і мовленнєвого матеріалу з урахуванням необхідності інтегрованого розвитку ІКК в усіх видах мовленнєвої діяльності;
- високий рівень мотивації й активну взаємодію всіх учасників навчального процесу, взаємонавчання;
- здійснення постійного поточного оцінювання навчальних досягнень студентів засобами комплексних тестових методик.

На основі отриманих результатів дослідження можемо зробити певні висновки. ІКК майбутнього фахівця нефілологічного профілю розглядаємо як його здатність бути суб'єктом спілкування в іншомовному середовищі.

Теоретико-методологічну основу концепції поетапного формування ІКК майбутніх фахівців нефілологічного профілю становлять: 1) теорії освіти і навчання, методологічні, дидактичні і методичні принципи та підходи; 2) психологічні теорії навчання і розвитку особистості; 3) психолінгвістичні теорії навчання мов; 4) соціолінгвістичні вчення про вживання мов; 5) лінгвістичні теорії та підходи; 6) філософські теорії розвитку, взаємозв'язку і взаємозалежності явищ об'єктивної дійсності.

Основними підходами, на яких базується концепція поетапного формування ІКК майбутніх фахівців нефілологічного профілю, є компетентнісний, комунікативний, диференційний з орієнтацією на визначені Радою Європи рівні володіння іноземною мовою.

Перспективу подальших досліджень у цьому напрямку становить експериментальна перевірка ефективності концепції поетапного формування ІКК студентів нефілологічних спеціальностей на базі Львівського національного університету імені Івана Франка.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. вид. С. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Мартинова Р.Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.09 / Р. Ю. Мартинова. – К., 2007. – 44 с.
3. Пермякова О. Г. До питання про вимірювання успішності учнів та диференційний підхід до навчання в загальноосвітніх закладах Європи у контексті європейських традицій (друга половина ХХ століття) / О. Г. Пермякова // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Педагогічні науки. – 2011. – № 2. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadsps/2011_2/11pogdps.pdf.
4. Cheek K.V. Differential Pacing: An Approach to Compensatory Education / K. V. Cheek. [Elektronnyy resurs] – Режим доступу: <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED025565.pdf>.
5. Cultural studies in the EFL classroom / Ed. W. Delanoy, L. Volkman. – Heidelberg: Universitätsverlag Winter, 2006. – 394 p.
6. Culture in Second Language Teaching and Learning / Ed. E. Hinkel. – Cambridge Applied Linguistics Series. – Cambridge: Cambridge University Press, 1999. – 250 p.
7. De Vito J. Human Communication: The Basic Course. – [8th ed.] / J. De Vito. – New York: Longman, 2000. – 453 p.
8. Definition and Selection of Key Competencies: Contributions to the Second DeSeCo Symposium / Eds.: D. S.Rychen, L. H.Salganik, M. E. McLaughlin. – Neuchâtel: Swiss Federal Statistical Office, 2003. – 209 p.
9. Hopper A. Auto-Max Trainers Apply Differential Education Theory in Curriculum Development / A. Hopper. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://automotivesalestrainers.com/automotive-sales-training/automax-trainers-apply-differential-education-theory-in-curriculum-development/>.
10. Kember D. A reconceptualisation of the research into university academics conceptions of teaching / D. Kember // Learning and Instruction. – 1997. – № 7(3). – С. 255–275.
11. O' Neill G. Student-Centred Learning: What does it mean for students and lecturers? / G. O'Neill, T. McMahon.[Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.aishe.org/readings/2005-1/oneill-mcmahon-Tues_19th_Oct_SCL.html#XGibbs1995.
12. Rowe W. Client-Centered Theory / W.Rowe // Social work treatment: Interlocking theoretical approaches / Ed. F.Turner. –New York: The Free Press, 1986. – P. 408–431.

REFERENCES

1. Zagalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vvyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia. [The Overall European Recommendations on language education: learning, teaching and education.], Kyiv, Lenvit, 2003, 273p.
2. Martynova R.Yu. Tsilisna zagalnodydaktychna model zmistu navchania inozemnykh mov. Avtoref. diss. kand. ped.nauk. [The integral didactic model of foreign language learning. PhD. ped. sci. diss.], Kyiv, 2007, 44p.
3. Permyakova O.G. [The issues of assessment of pupils' performance and differential approach to learning in comprehensive schools of Europe in the context of European traditions (second half of the 20th)]. Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Pedagogichni nauky, 2011, Vol.2. (in Ukr.) Available at: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadsps/2011_2/11pogdps.pdf.
4. Cheek K.V. Differential Pacing: An Approach to Compensatory Education Available at: <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED025565.pdf> (accessed 02.02.2010).
5. Cultural studies in the EFL classroom / Ed. W. Delanoy, L. Volkman, Heidelberg, Universitätsverlag Winter, 2006, 394 p.
6. Culture in Second Language Teaching and Learning / Ed. E. Hinkel, Cambridge, Cambridge Applied Linguistics Series, 1999, 250 p.
7. De Vito J. Human Communication: The Basic Course, New York, Longman, 2000, 453 p.
8. Definition and Selection of Key Competencies: Contributions to the Second DeSeCo Symposium / Eds.: Dominique Simone Rychen, Laura Hersh Salganik, Mary Elizabeth McLaughlin, Neuchâtel, Swiss Federal Statistical Office, 2003, 209 p.
9. Hopper A. Auto-Max Trainers Apply Differential Education Theory in Curriculum Development Available at: <http://automotivesalestrainers.com/automotive-sales-training/automax-trainers-apply-differential-education-theory-in-curriculum-development> (accessed 13.12.2010).
10. Kember D. A reconceptualisation of the research into university academics conceptions of teaching. Learning and Instruction, 1997, Vol.7(3), pp. 255–275.
11. O' Neill G. Student-Centred Learning: What does it mean for students and lecturers? Available at: http://www.aishe.org/readings/2005-1/oneill-mcmahon-Tues_19th_Oct_SCL.html#XGibbs1995 (accessed 18.09.2010).

УДК 37.014.5: 81'246.2

NATALIA ZAKORDONETS

nataliia.zakordonets@gmail.com

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

BILINGUAL EDUCATION: LINGUO-DIDACTIC ASPECTS

The article presents the research of linguo-didactic aspects and models of bilingual education. On the basis of the study of scientific literature the definition analysis of the notions «bilingualism» «bilingual teaching» and «bilingual education» has been carried out. Didactic-methodological bases and approaches to the content of bilingual teaching at higher educational institutions have been determined. This article considers theoretical and methodological foundations of the concept of bilingual teaching. There have been outlined the peculiarities and problems of the designing and implementing bilingual programs and curriculum materials development. It has been stated that characteristics of the latest stage of elaboration of theory and practice of bilingual education have been framed in terms of the transition to a multi-perspectival paradigm of polycultural education. This paper deals with the common didactic fundamentals of personality-oriented philosophy of higher education. The distinctions that require the formulation of specific principles of bilingual teaching have been considered.

Keywords: *bilingual education, bilingual teaching, linguo-didactic aspect, bilingualism.*

НАТАЛІЯ ЗАКОРДОНЕЦЬ

nataliia.zakordonets@gmail.com

кандидат педагогічних наук, доцент,

Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка

ДВОМОВНА ОСВІТА: ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Розглянуто лінгводидактичні аспекти і моделі двомовної освіти. З'ясовано особливості трактування змісту понять «білінгвізм», «двомовне навчання» та «білінгвальна освіта» у вітчизняній та зарубіжній педагогіці. Обґрунтовано дидактико-методичні основи та підходи до змісту двомовного навчання у вищих начальних закладах (ВНЗ). Проаналізовано теоретико-методологічної основи концепції двомовного навчання. Виокремлено особливості і проблеми конструювання білінгвального навчального плану. Розглянуто три основні типи двомовних освітніх програм, що застосовуються у практиці іншомовного навчання: перехідні, програми мовної підтримки та програми мовного збагачення. Представлено аналіз змісту і завдань односторонніх і двосторонніх двомовних програм (програм двомовного занурення), у ході яких відбувається реалізація ідей полікультурного виховання при здійсненні активного діалогу ідей, навчальних і життєвих стилів, традицій і культур студентів. Зазначено, що особливості новітнього етапу розвитку теорії та практики двомовного навчання зумовлені переходом до багаторакурсної парадигми полікультурної педагогіки. Визначено загальнодидактичні засади сучасної особистісно орієнтованої філософії вищої освіти. Досліджено особливості формулювання специфічних принципів двомовного навчання.

Ключові слова: *білінгвальна освіта, двомовне навчання, лінгводидактичний аспект, білінгвізм.*

НАТАЛІЯ ЗАКОРДОНЕЦЬ

nataliia.zakordonets@gmail.com

кандидат педагогических наук, доцент,

Тернопольский национальный педагогический университет им. Владимира Гнатюка